

Pogledi na prostor

Smisel razvoja mesta in nadaljnje izgradnje je spreminjanje in prilagajanje rabe prostora, s čimer je omogočeno bivanje. V tem prostoru ne gre le za potrebe na posamezni ravni, tj. človeka, temveč za potrebe vseh možnih ali potencialnih uporabnikov prostora, ki ga razumemo kot dobrino. Nepomembno je ali se kot uporabnik pojavlja predstavnik zasebnega ali splošnega interesa. Načela uporabe so med seboj enaka, kajti za oba velja, da morata pridobiti zemljišča, zagotoviti gradbeni material, povezati se na infrastrukturna omrežja, zagotoviti finančna sredstva in plačati delo ter konec koncev pritegniti strokovnjake k sodelovanju ter tako zagotoviti kakovostno izvedbo. Uspeh takšnega razvoja se meri s finančnimi, estetskimi, družbenimi pa tudi emotivnimi merili, pri čemer ni obče priznanih meril uspeha.

Če na primer, dejavnost ustvarjanja prostora (prilagajanja in spreminjanja prostora različnim potrebam) razumemo kot eno izmed dejanj perpetuacije družbenega in gospodarskega reda, katerega poganja dobiček, kaj kmalu lahko oblikovalec postane zmanipuliran eksponent posamezne tuje volje. Torej, kar je za enega pridobitev, je za nekoga drugega nepotreben tujek, zlasti kjer se spominu "ljubo" (in znano) nadomešča z samoreferenčnim "neznanim", pri čemer sta eden in drugi le posameznika ali kar abstrahirana splošna interesa.

Interes posameznika se lahko zaključi z ograjo posestva. V nekaterih primerih seže celo do križišča ulice, ob kateri biva, s prvo prepustnejšo cesto mestnega cestnega sistema. Prav nenavadno pa je, če ga zanima daljnji mestni predel ali sosednje mesto, kaj šele sosednja država. Če ima priključek na globalna informacijska omrežja, pa se lahko virtualno udejanja kjer koli oziroma povsod tam, kjer na odjemalni strani kabla obstaja ustrezna naprava, tj. zainteresiran odjemalec. Če pač našega posameznika to zanima.

V vvodniku osemnajste številke Urbanega izziva – Vrednote in vrednotenje, natisnjene v letu 1991, je Vladimir Mušič zapisal: "... pričakovali smo in dočakali (od sodelujočih avtorjev, prip. ur.) velik poudarek na paradigmatičnih spremembah osnovnih pogledov na urejanje in oblikovanje prostora, ki jih doživljamo ta čas, ko je človeštvo zajeto v proces prevrednotenja vrednot ali v pravo metanajo tj. v nadaljit obrat odnosa do okolja, ki mu grozi kataklizmični propad"; in nadaljeval "... uveljavljanje tržnih odnosov v gospodarstvu in naložbah pa bo – verjetno – pomagalo izostriti utemeljevanje ciljev in vrednot, ki določajo cilje".

Ta številka je zasnovana kot nadaljevanje pred petimi leti začete teme. Takrat smo izpostavili kritična razmišljanja o urejanju prostora v spremenjenih gospodarskih in političnih razmerah. Razlog za oživitve teme so dogajanja v prostoru v preteklih letih, kjer so mnogi ekološki, infrastrukturni in drugi prostorski problemi pokazali (tudi v zvezi z varovanjem in ohranjanjem naravne in kulturne dediščine, reformo državne uprave in lokalne samouprave, izgradnjo avtocest in drugih velikih infrastrukturnih objektov), da je planiranje prostora po svoji naravi dejavnost, ki je zasnovana dolgoročno. Potrebe in vrste rabe prostora se ne spreminjajo zelo hitro, zlasti ne tiste, ki so pogojene z fiziološkimi danostmi človeka. Posledice kratkoročnih (nepremišljenih) odločitev so praviloma degradacija okolja, poslabšanje bivalnih in ambientalnih kvalitete in so vir možnih socialnih napetosti. Vse našteje posledice pa je mogoče izraziti tudi kot škodo. V vseh merilih, tudi na drugem koncu kabla.